

№ 1

1 лютого 2011 рік

В цьому випуску:

Національний природний парк «Великий Луг»	1
День працівника природно-заповідної справи	2
НПП «Великий Луг» вітає на своїй території	2
Знахідки льодничника на території НПП «Великий Луг»	3
Цікаві факти про тварин	3
«Гострозорі вартівні плавнів»	4
2 лютого - Всесвітній день водно-болотних угідь	4
Весняний танок перцюватів	5
Важливі дати НПП «Великий Луг»	6
Світ очима дітей	6

НПП "Великий Луг" - 5 років!

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "ВЕЛИКИЙ ЛУГ"

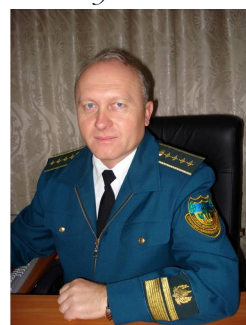
10 лютого 2006 року Указом Президента України № 121/2006 створений Національний природний парк "Великий Луг". Головна мета створення парку збереження, відтворення та раціонального використання типових і унікальних природно-ландшафтних та історико-культурних комплексів степової зони, що мають важливе природоохоронне, наукове, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення.

Основними завданнями Парку є:

- збереження цінних природних комплексів та об'єктів степової зони та Дніпровсько-Кінських плавнів Великий Луг;
- проведення науково-дослідної роботи по вивченню природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання;

- створення умов для організованого туризму, екскурсій, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах;

- відродження місцевих традицій

- природокористування, розвиток втрачених видів господарства - племінного конярства, промислів - лозоплетіння, кераміки, ткацтва, народного малярства та інших видів народної творчості;

- проведення екологічної освітньо-виховної роботи тощо.

Продовження на стор. 2

День працівника природно-заповідної справи

Для відзначення нелегкої та сумлінної праці працівників природно-заповідної справи на території держави Президентом України підписано Указ № 629/2009 «Про День працівника природно-заповідної справи».

У ньому зазначено, що відтепер в Україні встановлено професійне свято – День працівника природно-заповідної справи, яке буде відзначатись щорічно 7 липня.

Законодавчим актом враховано вагомий внесок працівників природно-заповідної справи у збереженні та віднов

ленні біологічного і ландшафтного різноманіття, розвиток територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Указ видано на підтримку ініціативи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

«Розвиток природно-заповідної справи наразі став загальнонаціональним пріоритетом. Його реалізація знаходиться під особистим патронатом Президента України Віктора Януковича. Ще ніколи екологія не мала такої послідовної державної підтримки на високому рівні» - заявив Міністр Віктор Бойко.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "ВЕЛИКИЙ ЛУГ"

Закінчення . Початок на стор.1

На території Парку відповідно до природоохоронного законодавства виділяються такі зони :

- заповідна зона;
- зона регульованої рекреації;
- зона стаціонарної рекреації;
- господарська зона.

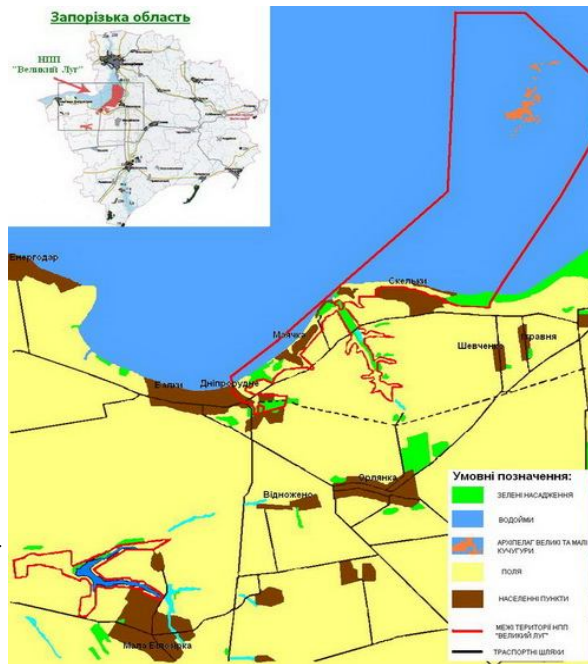
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ

Освоєння території Національного природного парку «Великий Луг» бере свій початок від прадавніх часів. Цей край приваблював поселенців часів палеоліту більше ніж 40 тисяч років тому. Тут знайдені багаточисельні пам'ятки археології часів пізнього палеоліту, мезоліту, неоліту, епохи міді, бронзи та заліза, трипільської, катакомбної, сабатівської, Білозерської, Черняхівської та салтівської культур.

Як Великий Луг територія відома з початку I тисячоліття нашої ери. Це були землі скіфів, перша столиця їх була розташована на березі річки, яка відома нам під назвою Кінська або Конка.

Ця річка разом з Дніпром, які протікали паралельно одна одній майже 200 кілометрів і утворювали найбагатішу територію в Європі - величезні плавні Великий Луг. Їх площа складала 240 тисяч гектарів. Це була «країна квітів і звірів».

Всі народи, які пройшли через територію сучасної України, залишили свої «сліди» у Великому Лузі. На Кучугурах залишки печенізького міста, в Басаньці – могильники та стоянки XVI, IV та II тисячоліть до нашої

Карта території НПП «Великий Луг»

зубчастими стінами...

Територія Великого Лугу тривалий час перебувала у володіннях Запорозької Січі і мала велике значення для розвитку її господарства. Угіддя щороку розподілялися жеребкуванням між 38 куренями.

Села Балки, Маячка, Скельки та нині затоплене село Басанька були козацькими зимівниками. Саме тут вперше в Європі були створені перші штучні ліси, які козаки висаджували з військово-оборонною метою. В селі Маячка збереглися козацькі поховання з кам'яними хрестами.

Всього на території району зареєстровано 227 пам'ятників, із них археології – 140, історії – 78, архітектури та містобудування – 7, монументального мистецтва – 1, мистецтва – 1.

Археологічні пам'ятки даної території ще потребують детального вивчення з метою відновлення цілісної картини прадавньої історії цих земель.

ери, по всій території кургани різних добуських народів, в урочищі Штольні – печери часів Запорозької Січі. Урочище Сім Маяків також відоме з козацьких часів. А довга, майже 10 кілометрова Маячанська балка, була шляхом,

яким татари ходили в руські землі. Урочище Баба відоме своїми кам'яними бабами, а урочище Великий Луг в районі

колишнього села Павлівка – рештками стоянки доби палеоліту (більше 40 тисяч років до нашої ери). В районному центрі Василівці зберігся кам'яний замок генерал-майора Василя Попова (1789-1844 роки), що має вигляд середньовічного рицарського замку з гостровержими баштами та

НПП «Великий Луг» вітає вас на своїй території!

Якщо вас зацікавила інформація про Національний парк і ви бажаєте поринути в світ природи: дізнатися нове про рідкісних представників флори та фауни, що занесені до Червоної книги України? Чи бажаєте потрапити в чарівний світ легенд та розповідей про наших предків, які заселяли дані місця? А може ви мрієте насолоджуватися відпочинком серед екологічно чистої місцевості на березі Каховського водосховища?

Тоді завітайте до нас!

Джерело з цілющою водою, водопад «Сльози Горпини», Скелянські штольні та багато інших природних місць чекають на Вас.

Фахівці Національного природного парку «Великий Луг» проведуть вас туристичними маршрутами та ознайомлять з екологічними стежками, а також запропонують інші послуги.

Ви одержите незабутні враження!

Знахідки Льодничника, на території НПП «Великий Луг».

В 2006 році на території Національного природного парку «Великий Луг» був знайдений Льодничник (*Boreus* sp.), який відноситься до сімейства Panorpidae (скорпіонові мухи) відділ сітчатокрилі (Neuroptera) ряд Mecoptera.

В результаті вивчення матеріалу в Національному природному парку «Великий Луг» зареєстровано 2 види роду: льодничник Вествуда та бітак італійський.

На території парку він зустрічається в лісових та степових біотопах, на поверхні дерев та вапнякових порід, які покриті мохами. Відомі знахідки льодничника на степових ділянках, вздовж берегової лінії Каховського водосховища. Спостереження за льодничником проводилися за допомогою біоенометра та візуального спостереження. На рівних поверхнях використовували біоенометр, на окремих каміннях та деревах спостерігали візуально. Відлов проводили вручну.

Найбільша кількість особин було зареєстровано в 2008 році, так як літо було досить вологим, мохи не висихали протягом всього літа, тому склалися сприятливі умови для розвитку та живлення льодничника. Щільність особин склала 11 шт. на м. кв.

Це комахи малих розмірів, до 5-6 мм, з витягнутою в дзьоб головою, на кінці якої розміщуються мініатюрні гризучі щелепи, довгі ниткоподібні вусики та великі очі. Тримається на поверхні за допомогою своїх довгих та сильних ніг, задня пара децю потовщена та служить для стрибання. Ці комахи стрибають як коники, за один стрибок він долає відстань в 50 разів більшу за довжину його тіла. Своєрідні крила льодничника - вони сильно видозмінені та не служать для літання. Передні крила самця мають вид вузьких подовжених придатків у вигляді слабо

вигнутого серпа, а у самок вони мають вид маленьких прилеглих до тіла лусочок та простим оком не помітити. Задніх крил зовсім немає. На брюшки виділяють окремі членики. У самки досить довгий яйцеклад. Розвиваються по типу повного перетворення. Яйця відкладають в мох, вологу підстилку. Личинки розвиваються 9 місяців (грудень - серпень), в вересні перетворюються в лялечку. Личинка льодничника біла, С-подібна, з м'ясистими ногами, без кігтів, передні самі короткі, а задні роздуті та крупні. В листопаді виходять дорослі особини. В кінці листопада відбувається спарювання. Влітку мають діапаузу. Імаго та личинки живляться мохом, а також різними дрібними комахами (переважно мертвими) та їх личинками. Ці комахи не літають, повільно пересуваються, тому дуже лякливі, при найменшій небезпеці стрибають, а частіше всього ховаються в норі, тріщини. Враховуючі, що ці комахи не літають, погано пересуваються, можна передбачити, що вони тут живи завжди.

Скорпіонові мухи цікаві тим, що вони відомі з палеозою, та по зовнішньому вигляду схожі з пращурами крилатих комах. Також вони втілюють в собі деякі ознаки родоначальників таких досконалих комах, як двокрилі та лускокрилі.

Практичне значення скорпіонові мухи обмежені, але увага до них досить виправдана. Саме ці комахи складають ядро мекопероїдного (панопріоїдного) комплексу, який поєднує ручейників та лускокрилих з двокрилими, від яких в свою чергу, виникли блохи. По сутності вони стоять у витоків еволюційних тенденцій, які втілились в організації та розвитку самих досконалих комах.

Науковий співробітник, ентомолог

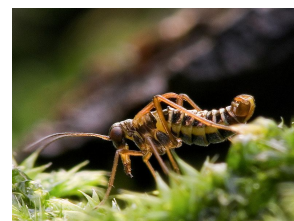
Крайник Ю.М.

Льодничник— це саме та комаха, яку можна зустріти в холодну пору року, в тому числі взимку.

Личинка льодничника генерують 2 роки, восени окукляються. Перед початком зими з'являються дорослі льодничники.

Цікаві факти про тварин.

- Для того, щоб зварити яйце страуса, його треба кип'ятити не менше 40 хвилин.
- Тхір спить до 20 годин на добу.
- Французи називають голуба "літаючим пацюком".
- У тигрів не тільки смугасте хутро, але й смугаста шкіра.
- У восьминога прямокутний зрачок.
- У жирафів абсолютно чорний язик, довжина якого може досягати 45 см.

«Гострозорі вартові плавнів»

Чи знаєте ви, який птах зображений на гербі Національного природного парку «Великий Луг»? Орлан – білохвіст – один з найбільших птахів України. Їх часто називають морськими і річковими орлами, бо вони мешкають біля морів, великих річок і озер. Цей птах являється центральним елементом емблеми НПП «Великий Луг». Орлан-білохвіст, що злітає до гори на фоні Дніпровських вод та Сонця, яке сходить. Цей птах символізує силу, владу і нездоланність. Він гніздиться і зимує на території парку і є дуже рідкісним птахом, занесеним до Червоної книги України, охороняється Бернською і Бонською Конвенціями, занесений до Європейського червоного списку. Крім того, орел, який злітає від сонця, яке сходить, символізує розвиток і прогрес. Орлан-білохвіст також був символом головного Скіфського Бога Неба – ПАНАЯ, а перша столиця Скіфії була розташована на території теперішнього парку. Поєднання води і сонця (вогню) також є символом благополуччя, розвитку і достатку, а злиття цих двох кольорів означає «життя».

В 1789 році натураліст з Санкт-Петербурга писав: «Білохвіст – гострозорий вартовий місцевих плавнів. Під час атаки він подібний до блискавки, що вбиває відразу наповал, а його крик гучне і страшне розбійницьке клекотіння. Дорослий птах темно-бурого кольору, з світлішою шиєю і головою, білим хвостом, жовтими ногами і дзьобом. У молодняка хвіст і дзьоб темніші, а ноги часто бувають сірими або світло-жовтими. Живуть

ці орлани біля води, харчуються рибою і будують гнізда значних розмірів».

Такими були «гострозорі вартові плавнів», які колись мешкали практично біля всіх європейських морів, крупних річок, а до початку ХХІ століття майже повсюдно були оголошені зникаючим видом і внесені майже до всіх природоохоронних списків. Проте навіть дана обставина поки не дає належного ефекту і чисельність орланів-білохвостів з року в рік продовжує неухильно скорочуватися. Головна причина такого стрімкого зникнення цих птахів криється, швидше за все, в зміні місця їх існування. Річ у тому, що орлани вважають за краще жити суспільствами в тихих і малолюдних місцях, вибираючи для своїх гніздувань найчастіше прибережні плавні і густі ліси. Таких місцевостей в

наших краях залишилися зовсім небагато, коли практично все розорано, вирубано, окультурено і освоєно. Під водами Каховського водосховища поховані і плавні Великого Лугу і численні річечки, протоки, озера, острівці з їх унікальним світом, який, здається, так і залишився не до кінця описаним і вивченим натуралістами. А люди і сьогодні продовжують будувати канали, знищуючи прибережну рослинність, яка їм заважає – останній притулок орланів, що дивом збереглися. І як в таких умовах вижити беззахисним «гострозорим вартовим плавнів», що опинилися перед ходою людської цивілізації?

2 лютого – День водно-болотних угідь

Цього року за пропозицією Бюро Рамсарської конвенції Всесвітній день водно-болотних угідь проходитиме під девізом «Здорові водно-болотні угіддя – здорові люди». 2 лютого є днем, з якого розпочала свій відлік Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів.

Згідно із статтею 1 Конвенції під водно-болотними угіддями розуміють райони боліт, драговин, торфовищ або водойм – природних або штучних, постійних або тимчасових, стоячих або проточних, прісних, солонкуватих або солоних, включаючи морські акваторії,

глибина яких не перевищує 6 метрів.

На території НПП «Великий Луг» розміщені два природних комплекси, які подані до включення їх до складу Рамсарського водно-болотного угіддя – це Архіпелаг Великі і Малі Кучугури та заплава Сім Маяків.

Вони представляють собою унікальний заплашний комплекс межиріччя Дніпра і р.Кінської, представлений значними просторами мілководь, болот, озер, які чергуються з піщаними островами і пасмами алювіального походження з ендемічним видовим складом флори і фауни.

Весняний танок первоцвітів.

Щойно з глинистих пагорбів та схилів ярів зійде сніг, як першими починають вступати у весняний танок своїм золотистим блиском маленькі сонячно-жовті суцвіття підбілу звичайного (*Tussilago farfara* L.). *Первоцвіти* – це *ранньовесняні ефемероїди*, *багаторічні рослини з коротким весняним циклом розвитку і літнім періодом спокою*. *Надземні частини живуть лише протягом кількох тижнів, а решта місяців перебувають у стані спокою у вигляді бульб, цибулин чи кореневищ*. Нехай вони дуже скромні, але приносять нам багато радості. На сонячних південних схилах він зацвітає ранньою весною (на початку березня), а в улоговинах, на північних схилах – значно пізніше у повний розпал весни (в травні місяці). З листками пов'язана дивна назва рослини – мати-й-мачуха. Річ у тому, що її листки зверху гладенькі, темно-зелені і навіть трохи лискучі. Зате зі споду – повна протилежність. Тут вони вкриті густим плетивом повстистих білих волосків. Це своєрідний захист від прохолоди глинястого ґрунту. Прикладіть листок верхнім боком до щоби і ви відчуєте прохолоду, а коли прикладете нижнім боком, то відчуєте м'якість і теплоту. От і кажуть у народі, що від листків цієї рослини з одного боку віє холодом, як від мачухи, а з другого – теплом як від матері. Звідси й інша назва мати - й - мачуха.

В Національному природному парку «Великий Луг» з березня по травень один за одним у “танок” вступають: брандушка різнобарвна (*Bulbocodium versicolor* (Ker-Gawl.)), зірочки жовті (*Gagea lutea* L.), зірочки низенькі (*Gagea pusilla*), зірочки цибулинконосні (*Gagea bulbifera* (Pall.)), веснянка весняна (*Erophila verna* L.), гіацинтік блідий (*Hyacinthella leucophaea*), пшінка весняна (*Ficaria verna* Huds.), фіалка запашна (*Viola odorata*), присмна (*Viola suavis* Bieb.), дивна (*Viola mirabilis* L.), тюльпан дібровний (*Tulipa guercetorum* Klok.), тюльпан гранітний (*Tulipa granitcola*), тюльпан Шренка (*Tulipa schrenkii* Regel).

В березні на степових схилах, по балках ярів спостерігаємо раннє цвітіння та чудовий вигляд прекрасних лілово-рожевих квіточок брандушки різнобарвної (*Bulbocodium versicolor* (Ker-Gawl) – весняний ефемероїд, багаторічна трав'яна рослина 8-15 см. заввишки. Популяція цього виду знаходиться в прогресуючому стані та має здатність до самовідновлення. Подекуди вид знаходиться в деревно-чагарниковій рослинності і в основному трапляється на узліссі поруч із

скупією звичайною. Та з вини людей цих справді чудових ранньовесняних рослин стає дедалі менше, їх кількість все скорочується. Такий стан надзвичайно тривожить вчених і саме тому цей рідкісний вид занесено на сторінки Червоної книги України.

У квітні коли вже земля розбуджена від зимового сну трапляється побачити таку картину: ніби клаптики блакитного весняного неба впали на землю і синіють на степових схилах. Це вступає у весняний танок цвітіння гіацинтик блідий (*Hyacinthella leucophaea* (C.Koch.) – багаторічна рослина, цибулина яйцевидна, квіткове гроно 6-25 – квіткове, оцвітина дзвоникувата, блідо-голуба. На території Національного парку являється регіонально-рідкісним видом Запорізької обл.

Окрасою території парку є велика кількість гарно квітучих рослин із роду *Tulipa*. Представниками цього роду являється тюльпан дібровний (*Tulipa quercetorum* Klok.), тюльпан гранітний (*Tulipa granitcola*), тюльпан Шренка (*Tulipa schrenkii* Regel) квітнуть тюльпани з середини квітня до початку першої декади травня, плодоносять у червні – липні. Особливо актуальним є збереження тюльпана Шренка. Це зумовлено тим, що на території парку спостерігалася межа поширення червоно квіткової і жовтоквіткової форми виду і є досить рідкісним видом який занесено до Червоної книги України. Всі три види тюльпана які зростають на території НПП «Великий Луг» занесені до Червоної книги України. Їх збирання заборонено, тому треба відмовитися від спокуси зірвати чудову квітку до букету.

Погодьтеся, набагато краще любитися дикими квітами в природі, ніж спостерігати, як вони гинуть у букетику, і знати, що там де їх зірвано, вони більше не виростуть. Замість збирання в букети можна сфотографувати цю весняну красу й милуватися нею протягом усього року.

Науковий співробітник,
ботанік-флорист
Шевченко А.В.

Підбіл звичайний

Гіацинтік блідий

Бран душка різнобарвна

Фіалка звичайна

Тюльпан Шренка

Тихо і тепло,
Хмарність мінлива.
Всміхається сонце,
Мов жінка вродлива.

Деся соловей
Свою пісню співає,
Мабуть, наш Парк
З ювілеєм вітає!
Ластівка мостить
Гніздечко у стрісі.

Голуба чути
В зеленому лісі.
Трава зеленіє,
Зозуля кує,
Дякуєм Богу,
Що в нас все це є!

Інспектор ПОНДВ "Білозерка",
П.В.Чувал

Важливі дати НПП «Великий Луг»

10 лютого

5 роки з дня створення Національного природного парку «Великий Луг»
{10.02.2006 р. Указ Президента України № 121/2006}

21 лютого

9 років з дня оголошення Заказника «Крутосхили Каховського водосховища» (входить до складу ПОНДВ «Панай» та ПОНДВ «Скельки»)
{21.02.2002 р. Указ Президента України № 167/2002}

28 жовтня

37 років з дня створення Заказника «Великі і Малі Кучугури» (входить до складу ПОНДВ «Скельки»)
{28.10.1974 р. Постанова Ради Міністрів УРСР № 500}

27 листопада

13 років з дня створення Регіонального ландшафтного парку «Панай» (входить до складу ПОНДВ «Панай» та ПОНДВ «Білозірка»)
{27.11.1998 р. Рішення Запорізької обласної ради № 10}

31 грудня

18 років з надання статусу парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва парку «Дружба» (входить до складу ПОНДВ «Панай»)
{31.12.1993 р. Розпорядження представника Президента України в Запорізькій області № 665}

Світ очима дітей

Засновник та видавник газети
НПП «Великий Луг»

Свідоцтво про державну
реєстрацію

Серія 33 № 1003-278-Р від
03.12.2010 р.

Адреса НПП «Великий
Луг»:

вул. Зелена 3,
м. Дніпропетровське,
Василівський р-н,
Запорізька обл.,
71630

Тел./Факс: (06175)6-65-78

Ел. пошта:

grandmeadow@ukrpost.ua
grandmeadow@rambler.ru

Наш сайт: www.grandmeadow.org.ua

Редактор Поштачук Я.П.

Тираж 500 примірників

Розповсюджується
безкоштовно